

Brussel, 25 februari 2016

Advies nr. 2016/04

Uitgebracht op vraag van de minister voor Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Wijzigingen in de moederschapsverzekering voor zelfstandigen en wettelijke verankering van maatregelen ter ondersteuning van het professionele en het privéleven van zelfstandigen

De aan het Comité voorgelegde ontwerp teksten voorzien enerzijds in een initiatief om de bepalingen die de verzoening tussen het professionele en het privéleven van de zelfstandigen moeten bevorderen, beter wettelijk te verankeren en anderzijds in een hervorming van de moederschapsverzekering voor vrouwelijke zelfstandigen. Deze hervorming behelst:

- een uitbreiding van de facultatieve moederschapsrust alsook van het tijdvak voor de opname ervan;
- de invoering van de mogelijkheid tot deeltijdse opname van de moederschapsrust;
- een kwartaal bijdragevrijstelling voor jonge moeders als gevolg van de bevalling.

Het Comité is zeer tevreden met de voorgestelde maatregelen die tegemoet komen aan enkele van de voorstellen die het Comité formuleert in zijn verslag 2016/02 over de ondersteuning van het vrouwelijk ondernemerschap. In dit verslag is het Comité immers vragende partij om:

- de moederschapsrust voor zelfstandige vrouwen uit te breiden met oog op een (verdere) convergentie met de duur van moederschapsrust voor werknemers;
- de mogelijkheid te creëren voor vrouwelijke zelfstandigen om hun moederschapsrust op een meer flexibele wijze in te vullen;
- een kwartaal bijdragevrijstelling te verlenen aan vrouwelijke zelfstandigen naar aanleiding van de geboorte van hun kind en de daaruit voortvloeiende moederschapsrust.

Aangezien de eerdergenoemde hervormingsvoorstellen hiermee in overeenstemming zijn en het Comité niet anders dan tevreden kan zijn met initiatieven die i) de maatregelen ter ondersteuning van de combinatie arbeid-gezin een betere wettelijke verankering geven en die ii) het regelgevend kader ervan verduidelijken, brengt het Comité een positief advies uit over de voorgelegde ontwerp teksten.

Aan het Comité worden drie ontwerp teksten voorgelegd die voorzien in een hervorming van de moederschapsverzekering voor vrouwelijke zelfstandigen. De hervorming behelst:

- een uitbreiding van de periode van facultatieve moederschapsrust;
- de invoering van de mogelijkheid tot deeltijdse opname van de moederschapsrust;
- een kwartaal bijdragevrijstelling voor jonge moeders als gevolg van de bevalling.

Daarnaast wordt ook een initiatief voorgesteld om de bepalingen die een betere afstemming tussen het professionele en het privéleven van de zelfstandige beogen, steviger wettelijk te verankeren.

De wijzigingen passen in het ruimere streven van de Minister van Zelfstandigen om zelfstandige ondernemers beter te ondersteunen in de combinatie van hun beroepsactiviteit met hun privéleven.

1 Verlenging van de periode van moederschapsrust en versoepeling van het verbod op enige beroepsactiviteit tijdens de moederschapsrust¹

1.1 Verlenging van de periode van moederschapsrust

Volgens de huidige regelgeving heeft een vrouwelijke ondernemster bij de geboorte van een kind recht op 8 weken moederschapsrust², waarvan 3 verplicht (1 week voor de bevalling en 2 weken na de bevalling) en 5 facultatief (waarvan maximum 2 weken prenataal)³. Gedurende deze periode maakt de vrouw aanspraak op een forfaitaire moederschapsuitkering⁴.

Aan het Comité wordt voor advies het voorstel voorgelegd om de periode van facultatieve moederschapsrust voor zelfstandigen met vier weken uit te breiden zodat de moederschapsrust voor de betrokken vrouwen in de toekomst maximaal 12 in plaats van 8 weken zal bedragen⁵.

De kostprijs van deze maatregel wordt voor 2016 geraamd⁶ op 9.219.408 EUR.

1.2 Uitbreiding tijdvak voor opname van de moederschapsrust

De facultatieve nabevallingsrust zal in de toekomst kunnen worden opgenomen binnen een tijdvak van 36 weken (i.p.v. 21) dat een aanvang neemt op de eerste dag volgend op de 2 verplichte weken postnatale rust. De opname van de voorbevallingsrust blijft ten vroegste mogelijk vanaf de derde week vóór de vermoedelijke bevallingsdatum.

1.3 Invoering van de mogelijkheid tot deeltijdse opname van moederschapsrust

Aan het Comité wordt voor advies het voorstel voorgelegd dat vrouwelijke zelfstandigen voortaan de mogelijkheid geeft om hun beroepsactiviteit tijdens het facultatieve deel van hun moederschapsrust (per periode van 7 kalenderdagen) halftijds verder te zetten (in geval van

¹ Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 20 juli 1971 houdende instelling van een uitkeringsverzekering en een moederschapsverzekering ten voordele van de zelfstandigen en van de meewerkende echtgenoten

² 9 weken in geval van de geboorte van een meerling

³ Art.93 KB 20 juli 1971 houdende instelling van een uitkeringsverzekering en een moederschapsverzekering ten voordele van de zelfstandigen en van de meewerkende echtgenoten, BS 7 augustus 1971.

⁴ Per 1 januari 2016 bedraagt deze 449,32 EUR per week

⁵ Van 9 naar 13 weken in het geval van de geboorte van een meerling

⁶ Raming uitgevoerd door het Actuarieat van de DG Zelfstandigen

prenatale opname van een deel van de facultatieve moederschapsrust) dan wel te hervatten (in geval van de facultatieve nabevallingsrust)⁷. In dit geval zal de facultatieve bevallingsrust maximaal 18 weken⁸ bedragen. Indien de facultatieve nabevallingsrust halftijds wordt opgenomen, wordt het forfaitaire bedrag van de moederschapsuitkering met de helft verminderd.

De budgettaire impact van deze ingreep wordt voor 2016 geraamd⁹ op 608.895 EUR.

Het besluit moet in werking treden op 1 januari 2017 en zal van toepassing zijn op elke moederschapsrust die vanaf die datum aanvat

2 Vrijstelling van de door jonge moeders verschuldigde bijdragen¹⁰

De moederschapsuitkering wordt uit de bijdragebasis voor de berekening van de sociale bijdragen gehouden. De vrouwelijke zelfstandige is vandaag echter wel bijdragen verschuldigd voor het kwartaal van de bevalling.

Aan het Comité wordt voor advies een besluit voorgelegd dat ervoor moet zorgen dat jonge moeders geen enkele sociale bijdrage verschuldigd zijn voor het kwartaal dat volgt op het kwartaal waarin zij bevallen zijn. De bepaling zou gelden voor vrouwelijke zelfstandigen die voldoen aan de wettelijke vereisten om te genieten van de moederschapsverzekering in de zelfstandigenregeling¹¹. De vrijgestelde bijdragen worden als betaald beschouwd waardoor de vrijstelling geen negatieve invloed zal hebben op de opbouw van (uitkerings)rechten binnen het sociaal statuut.

Het besluit moet in werking treden op 1 januari 2017 en zal toepassing zijn op bevallingen vanaf 1 december 2016.

De budgettaire impact¹² van een kwartaal vrijstelling voor pas bevallen zelfstandige moeders wordt geraamd 3.859.882 EUR.

⁷ Sinds 1 april 2009 beschikken vrouwelijke werknemers over de mogelijkheid om de 2 laatste weken van hun facultatieve postnatale rust om te zetten in dagen van postnatale rust (Artikel 39, derde lid, van de Arbeidswet van 16 maart 1971). De omzetsmogelijkheid geldt voor alle situaties waarin de verplichte postnatale rust van 9 weken met minstens 2 facultatieve weken moederschapsrust kan worden verlengd.

⁸ 20 weken in het geval van een meerling,

⁹ Raming uitgevoerd door het Actuarieat van de DG Zelfstandigen

¹⁰ Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967, houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen en tot invoering van een vrijstelling van bijdragen in geval van moederschap

¹¹ Overeenkomstig het voornoemd koninklijk besluit van 20 juli 1971.

¹² Raming uitgevoerd door het Actuarieat van de DG Zelfstandigen

3 Wettelijke verankering van de bepalingen ter ondersteuning van de verzoening van het professionele en het privéleven¹³

3.1 Verduidelijking regelgevend kader: expliciete verwijzing naar de moederschapsverzekering in het KB nr. 38

Aan het Comité wordt voor advies het voorstel voorgelegd om in artikel 1 en artikel 18, § 3 van KB nr. 38 – deze artikels bepalen op welke uitkeringen een zelfstandige aanspraak kan maken krachtens het statuut – expliciet melding te maken van de moederschapsverzekering¹⁴. Hoewel de moederschapsverzekering krachtens het koninklijk besluit van 20 juli 1971 deel uitmaakt van het sociaal statuut, wordt de moederschapsverzekering vandaag niet vermeld in het eerste artikel van het KB nr. 38. Initieel was de moederschapsverzekering immers vervat in het hoofdstuk van de arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen. Sinds 1 januari 2003 is dit niet langer het geval en vormt de moederschapsverzekering een apart hoofdstuk. Artikel 1 en artikel 18, § 3 van het KB nr. 38 werden tot dusver nog niet aangepast aan het gewijzigde opzet van het KB van 1971. De voorgestelde tekstwijzigingen zorgen ervoor dat het KB nr. 38 voortaan een complete verwijzing bevat naar alle verschillende uitkeringen binnen het sociaal statuut der zelfstandigen, dus inclusief de moederschapsverzekering.

3.2 Wettelijke verankering van de maatregelen ter verzoening van het professionele en het privéleven van zelfstandigen

Door middel van de programmawet van 27 december 2005 werd de Koning gemachtigd om bepalingen te voorzien die een betere verzoening van het werk- en privéleven voor zelfstandigen mogelijk maken¹⁵. Raad van State heeft zich in het verleden echter kritisch uitgelaten over een te ruime bevoegdheidsdelegatie aan de Koning. In meerdere van haar adviezen¹⁶ concludeerde het dat het aan de wetgever zelf toekomt om ter zake dergelijke initiatieven te nemen en de draagwijdte, de toekenningsvoorwaarden en het toepassingsgebied ervan nader bepalen (of minstens bepalingen op te nemen die de Koning toelaten dit te doen).

Om aan de bezorgdheden van de Raad van State het hoofd te bieden, wordt in het KB nr. 38 een nieuw artikel 18*bis* ingevoerd. Hierdoor worden de essentiële elementen van de maatregelen voor een betere verzoening van het professionele en het privéleven van de zelfstandigen, bij wet opgetekend. Het gaat om de essentiële kenmerken van de moederschaps hulp, de adoptie-uitkering en de uitkering voor mantelzorg, alsook het personeel toepassingsgebied en de verjaringstermijnen van deze drie maatregelen.

¹³ Ontwerp van wet houdende diverse bepalingen inzake het sociaal statuut van de zelfstandigen

¹⁴ Art.1, 3° KB nr. 38.

¹⁵ Art.18, §5 KB nr. 38, ingevoerd door art. 21 Programmawet 27 december 2005, *BS* 30 december 2012.

¹⁶ Advies 39.310/1/2/3/4 van 4 november 2005; advies 41.413/1 van 19 oktober 2006 en advies 47.536/2 van 22 december 2009, advies 55.480/1 van 21 maart 2014 en advies 57.775/1/V van 29 juli 2015.

4 Advies van het Comité

Het Comité neemt met tevredenheid kennis van de ontwerpteksten die voorzien in een hervorming van de moederschapsverzekering voor zelfstandigen. De voorgestelde hervorming zorgt voor een betere ondersteuning van vrouwen die hun zelfstandige activiteit combineren met een zwangerschap of de zorg voor een pasgeboren kind.

Het Comité merkt op dat met deze maatregelen wordt tegemoet gekomen aan enkele van de voorstellen die het Comité formuleert in zijn verslag 2016/02 over de ondersteuning van het vrouwelijk ondernemerschap. In dit verslag is het Comité vragende partij voor een uitbreiding van de moederschapsrust met oog op een (verdere) convergentie met de duur van de moederschapsrust voor werknemers. Daarnaast geeft het Comité aan dat jonge moeders de mogelijkheid zouden moeten hebben om hun moederschapsrust op een meer flexibele wijze in te vullen. Het verwelkomt dan ook de maatregel om tijdens de periode van facultatieve moederschapsrust een halftijdse verderzetting of hervatting van de zelfstandige activiteit toe te laten. Dit geeft de betrokken vrouwen de mogelijkheid om hun moederschapsrust en zelfstandige activiteit meer op elkaar af te stemmen zowel in functie van de eigen wensen en behoeften als in functie van de noden van hun onderneming. Het Comité is immers van oordeel dat een volledige onderbreking van de beroepsactiviteit gedurende de ganse periode van de moederschapsrust in vele gevallen in tegenspraak is met de realiteit van het zelfstandig ondernemen. Die realiteit vereist doorgaans immers een zekere continuïteit van activiteit.

In zijn verslag geeft het Comité verder nog aan voorstander te zijn van een kwartaal bijdragevrijstelling voor vrouwelijke zelfstandigen naar aanleiding van de geboorte van hun kind. Het is derhalve verheugd dat een voorstel in die zin ter advies aan het Comité wordt voorgelegd.

Tot slot kan het Comité niet anders dan tevreden zijn met initiatieven die zorgen voor een stevigere wettelijke verankering van ondersteunende maatregelen voor een betere verzoening tussen het professionele en het privéleven van de zelfstandige (of die het regelgevend kader ervan verduidelijken).

Het Comité brengt een dan ook een positief advies uit aangaande de voorgelegde ontwerpteksten.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 25 februari 2016:

**Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris**

**Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter**